Пріоритети інноваційного розвитку економіки України: наукометричний аспект [Текст] : [монографія] / А. І. Корецький ; НАН України, ДУ «Ін-т дослідж. наук.-техн. потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва». – Київ : ДКС центр, 2017. – С. 66–68.

Методичні підходи до обґрунтування інноваційних пріоритетів вітчизняної економіки

Проблеми, з якими довелося зіштовхнутися Україні під впливом світової економічної кризи, змусили оптимізувати державні витрати для збалансування бюджету. Оскільки національна економіка представлена переважно низькотехнологічними галузями виробництва і відтворює значно нижчий рівень доданої вартості порівняно з наукоємними, відбувається нерівноцінний обмін у процесі міжнародних торговельних відносин, що ставить Україну в невигідне становище, а її економіка стає надто вразливою до зовнішніх чинників [221]. Ще одним недоліком сировинно орієнтованої промисловості неспроможність підприємств такого профілю протистояти різким коливанням кон'юнктури на світових ринках.

Кризовий стан, що охопив сировинно орієнтовані галузі економіки, супроводжувався різким падінням цін і попиту на таку продукцію, що спричинило занепад великої кількості підприємств. Отже, економічна криза виявила недолугість традиційної української системи господарювання, а також її надзвичайну вразливість до циклічних проявів економіки. Сьогодні процес оптимізації дефіциту державного бюджету в Україні та ЄС відбувається аналогічним шляхом, зокрема шляхом суттєвого скорочення видатків на соціальну і наукову сфери, у тому числі ДіР [222]. Однак відмінність полягає в тому, що в нашій державі кризові процеси гостріше торкнулися наукової діяльності, оскільки застійні явища розпочалися на початку 1990-х років і періодично охоплювали національну економіку. У свою чергу, світова економічна криза 2008 р. лише посилила негативні тенденції у вітчизняній науці і господарському комплексі. У зв'язку з цим одним із шляхів відновлення економічної ситуації в Україні є сприяння якомога більшій підтримці наукових досліджень, що здатні підняти номенклатуру товарів та послуг на новий технологічний рівень [223].

З іншого боку, інноваційним важелям побудови економіки не приділяється належної уваги в суспільстві, а вирішення економічних проблем обмежується використанням фіскальних механізмів стабілізації державного бюджету [224]. Найбільш тривожним є те, що діюча економічна політика спрямована на подолання наслідків, а не першопричин виникнення рецесії, яка може набути довгострокового характеру та ускладнити інноваційні перетворення. У зв'язку з цим можливість модернізації промислової інфраструктури має сумнівні перспективи. Таким чином, виникає суперечність, коли необхідною умовою подолання кризи є підтримка вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу, але одночасно зростаючий дефіцит державного бюджету змушує до пошуку

шляхів оптимізації, що перешкоджає повноцінному забезпеченню видатків на ДіР.

Сьогодні в Україні і світі спостерігаються аналогічні тенденції, коли необхідно посилити підтримку державних дослідницьких програм у зв'язку з проявами глобальної економічної нестабільності [225].

Так, ЄС прагне бути провідним лідером у сфері науки і технологій, проте проблеми фінансового характеру, з котрими довелося зіштовхнутися країнам-членам, можуть завадити цьому. Окрім того, на думку Європейської економічної комісії, серйозну конкуренцію з погляду генерування і впровадження інновацій становлять провідні економіки держав Азії [226, с. 17]. Це твердження пояснюється позитивною демографічною ситуацією і помірним державним боргом азійських країн, що в комплексі створює позитивний імідж та привабливість для потенційних інвесторів та дає їм змогу здійснювати вагомі вливання коштів у сферу науки і технологій для досягнення світового технологічного лідерства. Основний акцент роботи наукових колективів «азійських тигрів» передбачає спрямування коштів на дослідження новітніх напрямів науки, а також таких, що мають незабаром з'явитися у світі [226, с. 18]. Особливо амбітними виглядають плани Китаю та Південної Кореї щодо спрямування наукових досліджень для трансформації виробничої інфраструктури на нову якісну платформу з використанням розробок виключно вітчизняної науково-дослідної школи.

Також ці країни прагнуть значно наростити частку публікацій у провідних фахових виданнях світу і залучити здібних європейських дослідників до активної співпраці. Метою таких кроків є серйозні наміри урядів змінити статус помірних на прогресивних інноваторів у майбутньому. У таких умовах наша держава не має стояти осторонь світових тенденцій розвитку науки, їй потрібно брати приклад з передових країн ЄС та Азії, здійснювати інтенсивну роботу з переоснащення технологічних потужностей виробництва, спираючись також на власний науково-технічний потенціал.

У зв'язку з цим постає актуальне завдання розробки нового комплексного методичного підходу до визначення пріоритетів науково-технічного та інноваційного розвитку економіки в сучасних умовах.

Вважаємо, що для цього необхідно застосовувати можливості е-засобів передачі інформації та веб-пошукових систем, які надають інформацію виключно наукового характеру. Тобто методичний інструментарій визначення пріоритетів має забезпечити використання веб-наукометричних БД, котрі є перспективним трендом, який активно розвивається серед наукових колективів, зокрема при виконанні форсайтних досліджень. Запропонована нами комплексна методика визначення пріоритетів науково-технічного та інноваційного розвитку економіки дає змогу систематизувати набутий досвід формування політики пріоритетів і вдосконалити існуючий механізм реалізації інноваційних процесів в Україні…

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

221. Єгоров І. Ю. Основні тенденції розвитку науки і технологій в Україні та їх міжнародний вимір (огляд статистичних індикаторів) / І. Ю. Єгоров // Освіта і наука та їхня роль у соціальному та промисловому розвитку суспільства : зб. наук. пр. / [відп. ред. О. В. Антонюк]. – Київ : Логос, 2015. – С. 52–62.

222. Терехов В. І. Інноваційні ринки України в системі підвищення конкурентоспроможності та безпеки національної економіки / В. І. Терехов, Б.М. Одягайло // Вчені записки університету «КРОК». – 2014. – Вип. 36. – С. 44–52.

223. Krasovska O. Evaluation of R&D Institutions in Ukraine / O. Krasovska, V. Gryga, V. Rybachuk // The New Approach Fteval Journal for Research and Technology Policy Evaluation. – ISSUE 39. – September 2014. – pp. 23–30.

224. Грига В. Ю. Сучасний стан венчурного фінансування в Україні: статистичний розріз та експертна характеристика / В. Ю. Грига, О.В. Красовська // Наука та наукознавство. – 2009. – № 3. – С. 18–30.

225. Мех О. А. До окремих питань підтримки критичних технологій в Україні / О. А. Мех // Наука та наукознавство. – 2015. – № 2. – С. 3–11.

226. High Level Panel on the Socio-Economic Benefits of the ERA. – Final report / [A. Mitsos, Y. Caloghirou, J. Allmendinger and ath.] // European Comission. – Luxembourg, 2012. – 61 p.